

ІСТОРИЧНІ ЗБОРИ ПРОФЕСОРА ВЛАДИСЛАВА ТИНЕЦЬКОГО У ГЕРБАРІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЛІСОТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ (LWFU)

М. Сорока^{1*}, А. Возьняк²

^{1*}*Національний лісотехнічний університет України
вул. Генерала Чупринки, 103, Львів 79045, Україна
e-mail: myroslava_soroka@yahoo.com*

²*Університет Природничий в Любліні
вул. Академіцка, 13, Люблін 20-950, Польща*

У статті висвітлено деякі результати інвентаризації історичних колекцій у фондах Гербарію Національного лісотехнічного університету України (LWFU), де містяться збори навчальних установ, які були попередниками НЛТУ - Крайової школи лісового господарства, Вищої Крайової школи лісового господарства, Рільничо-лісового факультету Львівської Політехніки, Лісового факультету Львівської Політехніки. Однією із таких збірок є невелика, проте добре збережена дендрологічна колекція професора Владислава Тинецького (1833-1912 рр.), який очолював Вищу Крайову школу лісового господарства. Досліджено збори професора – зразки 33 видів деревних рослин, зібраних на Поділлі та в ботанічних садах Львова і Кракова у період з 1875 по 1898 р. На сьогодні досліджено й оцифровано 37 листів із цієї колекції, на етикетках яких є власноручний підпис професора В. Тинецького. Збірка має надзвичайно високу наукову, ботанічну та історичну цінність і є одним із артефактів Гербарію Національного лісотехнічного університету України (LWFU).

Ключові слова: гербарій, дендрологія, історичні збори

Вступ

Датою заснування Гербарію Національного лісотехнічного університету України (LWFU) вважають 1945 рік, коли було організовано Львівський лісотехнічний інститут (ЛЛІТІ). Проте у ході формування фондів Гербарію до нього увійшли колекції навчальних установ, які були попередниками сучасного Національного лісотехнічного університету України: Крайової школи лісового господарства, Вищої Крайової школи лісового господарства (заснованої у 1874 р.), Рільничо-лісового факультету Львівської Політехніки (остаточно сформованого у 1919 р.), Лісового факультету Львівської Політехніки, Львівського лісотехнічного інституту (згодом - Український державний лісотехнічний університет і Національний лісотехнічний університет України (НЛТУ)). Гербарій забезпечує навчальний процес дев'яти дисциплін кафедри, до складу його гербарних фондів входять навчальні та наукові колекції грибів (у тому числі ліхенологічні збори), мохів і судинних рослин.

У фондах Гербарію зберігаються як історичні збори австро-угорських і польських ботаніків, так і сучасні гербарії працівників кафедри. Історичні збори перебувають на важкому і трудомісткому етапі вивчення, реконструкції та каталогізації. Серед уже досліджених нами – екземпляри збірок: Zielnik Wyższej Szkoły Lasowej we Lwowie, Herbarium Dendrologicum Dr. C. Baenitz, Herbarium H. Ziesche, Herbarium de Cuba. Estacion Central Agronomica, Herbarium of Charles K. Dodge. Port Huron, Michigan, Herbarium Gustav Muller, Basel, Herbier du Musee de Lausanne (Suisse), Flora Bohemica, Dresden, Flore de France. Herbier J. Ivolas, North American Plants. Collected in the District of Columbia тощо [2].

Особливою увагою користуються іменні гербарії, які зберігаються в автентичному вигляді окремими збірками, що становить одну із особливостей Гербарію. Під цим терміном, на думку фахівців, слід розуміти «історичну гербарну колекцію, яка формувалася одним фахівцем у межах певної установи» [3]. Серед них найціннішими є збори В. Шафера, С. Соколовського, Б. Блоцького, С. Тинецького, С. Толпи, Ш. Вердака та ін. Для сучасних лісівників особливою цінністю становлять також нечисленні гербарні зразки В. Сукачова [2]. Серед сучасних іменних гербаріїв зберігаються гербарії В.Г. Колішука (Карпати), С.В. Шевченка (Крим, Карпати), О.І. Бутейко (Розточчя), Г.Б. Лукашук (Карпати), М.І. Сороки (Розточчя, Поділля, Полісся, Карпати, Середня та Південна Європа), Т.Р. Прикладівської (Крим, Карпати), І.С. Данилківа (Розточчя) та ін. Перевагу у фондах надано зборам із Розточчя, оскільки НЛТУ і кафедра, зокрема, проводить на Розточчі значну частину досліджень, має там навчальні бази практик студентів, а також є куратором наукових установ у регіоні. На основі цих зборів виконано кілька дисертаційних робіт, а також проект і номінаційну форму міжнародного біосферного резервату «Розточчя».

Гербарій Національного лісотехнічного університету України пережив чимало критичних періодів, у радянські часи більшість історичних зборів було знищено. І лише невелика їхня частина, врятована професором В.Г. Колішуком, збереглася до наших днів. Серед них і колекція професора Владислава Тинецького (5 травня 1833 р. – 16 жовтня 1912 р.), уродженця села Вільшаниця на Львівщині. Він читав лекції в Дублянській рільничій академії упродовж 1859–1874 рр., а у 1892 р. очолив Вищу Крайову школу лісового господарства у Львові, був співзасновником Галицького товариства лісівників, редактором часопису «Sylvan» та друкованого органу сільськогосподарського товариства «Rolnik» [1]. Власне В. Тинецький запровадив у навчальний процес Вищої Крайової школи лісового господарства новий предмет – дендрологію, а його збори, збережені у

Рис. 1. Гербарні зразки з дендрологічної колекції В. Тинецького (фото А. Возняка)

Каталог гербарних зразків дендрологічної колекції В.Тинецького
з Гербарію Національного лісотехнічного університету України (LWFU)

№ гербарного зразка за оригінальною етикеткою / номер, нанесений червоним олівцем пізніше	Вид	Місце збору	Дата збору
-/879*	<i>Acer negundo</i>	На закинутих городах	-
-	<i>Acer tataricum</i> L.	Росохач, звичайно в лісі	9 VIII 1879
-/363	<i>Betula pubescens</i> Ehrh	Пеняки, в лісі	19 VI 1883
117/990	<i>Cornus mas</i> Lin.	Між Більче і Монастирком	IX 1875
118/993	<i>Cornus sanguinea</i> L.	Більче, на зрубі при березі річки	IX 1875
-	<i>Corylus americana</i> Walt.	З Краківського ботанічного саду	-
130/792	<i>Cytisus austriacus</i> L. <i>albus</i> Hacq.	Монастирок	IX 1875
129/791	<i>Cytisus austriacus</i> L. <i>albus</i> Hacq.	Ягільниця, на сухому схилі між чагарниками	29.VIII. 1875
-/801	<i>Cytisus leucanthus</i> W. & Kit.	Росохач	3.VIII.1879
-/802	<i>Cytisus nigricans</i> L.	Голоско, зруб	-
480/802	<i>Cytisus nigricans</i> L.	Більче в лісі	IX.1875
-/806	<i>Cytisus ruthenicus</i>	На пісках і сухих схилах, Голоско	-
137/969	<i>Daphne mezereum</i> L.	Цигани, в грабовому лісі	7. IX.1875
-/856	<i>Evonymus verrucosus</i> Scop.	У Кривчицькому лісі	9.VI. 1883
177/856	<i>Evonymus verrucosus</i> Scop.	Шупарка, на зрубі	23.IX.1875
178/478	<i>Fagus sylvatica</i> L.	Шупарка, на зрубі	23.IX.1875
-/1006	<i>Forsythia viridissima</i> Lindl.	Ботанічний сад Лісової школи у Львові	V.1881
-/1018	<i>Fraxinus ornus</i> DC.	?	X.1871
-/818	<i>Genista tinctoria</i>	Голоско, зруб	-
200/817	<i>Genista tinctoria</i> L.	Ягільниця, в лісі ?	29.VIII. 1875
218/981	<i>Hedera helix</i> L.	Шупарка, на стовбурі бука	23.IX.1875
-/1074	<i>Lonicera iberica</i> ?	Ботанічний сад Лісової школи	24.VI.1877
-/1079	<i>Lonicera wosia</i>	-	-
-	<i>Lonicera Ruprechtiana</i> Regel.	Ботанічний сад Лісової школи	5.VI.1877
292/823	<i>Oxytropis pilosa</i> DC	Більче, над входом у печеру	IX.1875
-/739	<i>Pyrus elagniformis</i>	Ботанічний сад Лісової школи	-
-/674	<i>Prunus spinosa</i> L.	Львів	-
306/735	<i>Pirus communis</i> L.	Монастирок, заросла стінка	IX 1875
-/740	<i>Pirus japonica</i>	Ботанічний сад Лісової школи	-
481/829	<i>Sarothamnus scoparius</i> Koerte	Більче, в лісі	1. IX 1875
-	<i>Spiraea longigena</i> mis. Maxim	Ботанічний сад Лісової школи	4.VI.1898
-/1033	<i>Syringa persica</i> L.	Ботанічний сад Лісової школи	-
-	<i>Staphyllaea Bumaldi</i> DC.	у Львові Ботанічний сад Лісової школи	4.VI.1898
-	<i>Stephanandra flexuosa</i> J. et Zucc.	у Львові Ботанічний сад Лісової школи	4.VI.1898
-/957	<i>Tilia pubescens</i> Ait. <i>T. laxiflora</i> Hentz.)	у Львові Ботанічний сад у Львові	15.VII.1889
435/496	<i>Ulmus montana</i> Sm.	Боришківці, у лісі	9.IX.1875
-/497	<i>Ulmus scabra</i>	Пеняки, у лісі	1880

Примітка: у таблиці наведено оригінальні нумерацію, латинські назви видів і дату збору з етикеток; місце збору подано у перекладі

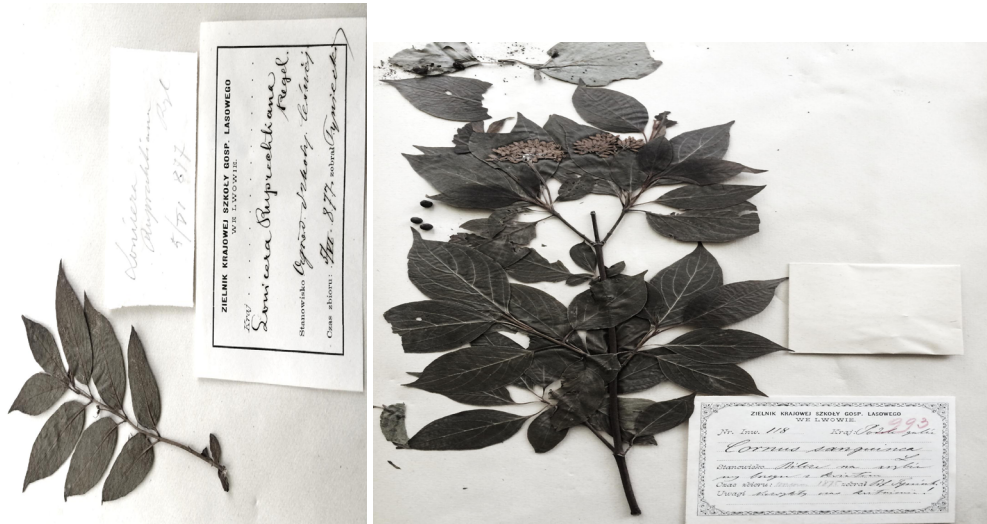

Рис. 2. Зразки етикеток з дендрологічної колекції В. Тинецького (фото А. Возняка) нашому Гербарії, очевидно, слугували навчальними експонатами у його професійній діяльності.

Дендрологічний гербарій В. Тинецького налічує 37 аркушів із 33 видів деревних рослин, зібраних на Поділлі та в ботанічних садах Львова і Кракова у період з 1875 по 1898 р. Більшість зразків дендрологічної колекції В. Тинецького добре збережена, на деяких із них, крім ексикату деревного виду, закріплено пакети з плодами та насінинами. Також на деяких зборах збереглися польові етикетки, заповнені рукою професора. Практично на всіх досліджених гербарних зразках помічено номери, нанесені у різний час різними кольорами. Номери відрізняються червоністю, а це означає, що гербарій кілька разів переобліковували (рис. 1). Написи на етикетках зроблено різними почерками, очевидно, їх, крім професора В. Тинецького, заповнювали і його асистенти (рис. 2). На сьогодні цей гербарій досліджений і оцифрований професором А. Возняком.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко В. Д. Життєві дороги і праця на лісовій ниві професора Владислава Тинецького (до 80-річчя від народження) // Наукові праці Лісівничої академії наук України : зб. наук. пр. Львів, 2013. Вип. 11. С. 268-263.
2. Сорока М. І., Шовган А. Д., Лукашук Г. Б. Історичні гербарії та анатомічні колекції на кафедрі ботаніки УкрДЛТУ // Вісник Луганського державного педагогічного університету. Луганськ, 2003. № 11 (67). С. 129-132.
3. Шиян Н. Історичні гербарні колекції України та їх дослідження // Вісник Львівського університету. Серія біологічна. 2014. Випуск 65. С. 90-96.

**HISTORICAL COLLECTIONS OF PROFESSOR WŁADYSŁAW TYNIECKI
IN THE HERBARIUM OF THE NATIONAL FORESTRY UNIVERSITY OF
UKRAINE (LWFU)**

M. Soroka^{1*}, A. Wozniak²

*¹National Forestry University of Ukraine
103, General Chuprynka St., Lviv 79045, Ukraine
e-mail: myroslava_soroka@yahoo.com*

*²University of Life Sciences in Lublin
13, Akademicka St., Lublin 20-950, Poland*

The results of the inventory of historical collections in the herbarium of the National Forestry University of Ukraine (LWFU), where the collections of educational institutions that were precursors of NLTU – National Forestry School, Higher Regional Forestry School, and Forestry Faculty of the Lviv Polytechnic.

The herbarium funds keep historical collections of Austro-Hungarian and Polish botanists and exsiccates from the delectus of many scientific institutions in the world, among them – samples from the collection “Herbarium de Cuba. Estacion Central Agronomica”, “Herbarium of Charles K. Dodge. Port Huron. Michigan”, “Herbarium Gustav Muller. Basel», «Herbier du Musee de Lausanne (Suisse)», «Flora Bohemica. Dresden», «Flore de France. Herbier J. Ivolas”, “North American Plants. Collected in the District of Columbia” etc.

A special part of the Herbarium LWFU are separately kept authentic collection, which is one of the distinguishing features of our Herbarium. Among them, the most valuable are the collections of W. Szafer, S. Sokołowski, B. Błocki, W. Tyniecki, S. Tołpa, S. Wierdak, V. Sukachev. Among the recent acquisitions it is worth to mention collections of V. Kolischuk (the Carpathians), S. Shevchenko (the Crimea, the Carpathians), O. Buteyko (Roztocze), H. Lukaschuk (the Carpathians), A. Wozniak (Roztocze, Madeira) M. Soroka (Roztocze, Podole, Polesie, the Carpathians, Central and Southern Europe) T. Prykladivska (the Crimea, the Carpathians), I. Danylkiv (Roztocze) and others. Very valuable is the collection from Roztocze, as NLTU, and especially the Department of botany, conducts a significant part of research in Roztocze, has training bases for students and for foreign scientific institutions in this region.

One of those collections is a small but well-maintained collection from the University arboretum of Professor Władysław Tyniecki (1833–1912), which was run by the High Polish School of Forestry – the predecessor of the National Forestry University of Ukraine (LWFU). Professor studied samples of 33 species of woody plants collected in botanical gardens and in the city of Krakow in the period from 1875 to 1898. Today, 37 objects in this collection with the signature of Professor Władysław Tyniecki on the labels were examined and digitized. The collection is of very high scientific, botanical and historical values and is one of the Herbarium treasures of.

Keywords: herbarium, dendrology, historical collections